

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 608)

**Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesinin
Karadeniz'de Biyolojik Çeşitliliğin ve Peyzajın Korunması
Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair
Kanun Tasarısı ile Çevre ve Dışişleri Komisyonları
Raporları (1/750)**

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

27.1.2004

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-808/452

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 9.1.2004 tarihinde kararlaştırılan “Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesinin Karadeniz'de Biyolojik Çeşitliliğin ve Peyzajın Korunması Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı” ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GEREKÇE

Bilindiği üzere, Karadeniz'in doğal kaynaklarının sağlık yönünden, ekonomik ve sosyal açılardan sahip olduğu değerlerin bilincinde olarak, Karadeniz'in deniz çevresinin ve canlı kaynaklarının korunması amacıyla Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi (Bükreş Sözleşmesi) ve eki Karadeniz Deniz Çevresinin Kara Kökenli Kaynaklardan Kirlenmeye Karşı Korunmasına Dair Protokol, Karadeniz Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesine Karşı Acil Durumlarda Yapılacak İşbirliğine Dair Protokol ile Karadeniz Deniz Çevresinin Boşaltmalar Nedeniyle Kirlenmesine Karşı Protokol 21 Nisan 1992 tarihinde Bükreş'te Karadeniz'e kıyısı bulunan Bulgaristan, Gürcistan, Romanya, Rusya Federasyonu, Türkiye ve Ukrayna tarafından imzalanarak 15 Ocak 1994 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Karadeniz çevresinin iyileştirilmesi ve korunmasına yönelik olarak gerçekleştirilen en önemli çalışmalarından biri; 31 Ekim 1996 tarihinde kabul edilen Stratejik Eylem Planında da öngörüldüğü üzere, Karadeniz'de Biyolojik Çeşitliliğin ve Peyzajın Korunması Protokolünün Bükreş Sözleşmesinin eki olarak hazırlanarak kabul edilmesidir. Karadeniz Komisyonu, Biyolojik Çeşitliliğin Korunması Danışma Grubu tarafından hazırlanarak nihai hale getirilen söz konusu Protokol, 14 Haziran 2002 günü Sofya'da düzenlenen Karadeniz Bölgesi Çevre Bakanları Konferansında Karadeniz kıyı devletlerinin imzasına açılmış ve ülkemiz tarafından imzalanmıştır.

Karadeniz’de Biyolojik Çeşitliliğin ve Peyzajın Korunması Protokolü, bölgede biyolojik çeşitlilik ve peyzaj değerine sahip ancak zarar görmüş alanları yeniden kazanmak ve iyileştirmek; biyolojik ve peyzaj çeşitlilik ile bileşenlerinin sürdürülebilir olarak kullanımını sağlamak ve Karadeniz Bölgesinin tarihî, kültürel ve estetik değerlerini zenginleştirmek amacıyla gerekli çevresel politikaları, stratejileri ve önlemleri belirlemektedir. Söz konusu Protokolün onay işlemlerinin tamamlanarak ivedilikle uygulamalara başlanması, yaşamsal ve aynı zamanda sosyo-ekonomik değer ve öneme haiz biyolojik ve peyzaj çeşitliliğinin korunması, sürdürülebilir kullanımlarından elde edilen yararların adil ve eşit paylaşımı ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Karadeniz’de Biyolojik Çeşitlilik ve Peyzajın Korunması Protokolünün onaylanarak uygulamalara başlanması; biyolojik çeşitlilik bakımından Avrupa ve Ortadoğu’nun en zengin ülkelerinden biri olan ve tür zenginliği ile dikkati çeken Türkiye’nin biyolojik çeşitliliğinin ve peyzajın bir bütün olarak korunması yönünde başlattığı Biyolojik Çeşitlilik Ulusal Stratejisi ve Eylem Planının, Türkiye Çölleşme ve Kuraklıkla Mücadele Ulusal Eylem Programının ve Akdeniz Eylem Planı, Biyolojik Çeşitlilik Stratejik Eylem Planının hazırlanması gibi çalışmalara da büyük bir destek ve katkı sağlayacak ve tamamlayıcı olacaktır.

Türkiye ayrıca, Karadeniz deniz çevresinin ve doğal kaynaklarının korunması çabalarında Bükreş Sözleşmesinin hazırlanması çalışmalarına başladığı yıllardan bu yana öncü devlet kimliğini daima korumuş olup; Bükreş Sözleşmesi ve eki Protokollerinin uygulanmasını sağlayan Karadeniz’in Kirliliğe Karşı Korunması Komisyonu (Karadeniz Komisyonu) ile Daimi Sekreteryasına da ev sahipliği yapmaktadır. Karadeniz’de Biyolojik Çeşitliliğin ve Peyzajın Korunması Protokolünün onay işlemlerinin ivedilikle tamamlanması, Türkiye’nin bölgedeki öncü devlet kimliği açısından da büyük önem arz etmektedir.

Çevre Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Çevre Komisyonu

Esas No. : 1/750

25.5.2004

Karar No. : 20

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca 10.2.2004 tarihinde tali olarak Komisyonumuza havale edilen 1/750 Esas Numaralı "Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesinin Karadeniz'de Biyolojik Çeşitliliğin ve Peyzajın Korunması Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı", Komisyonumuzun, 25.5.2004 tarihli 12 nci toplantısında, Dışişleri Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı temsilcilerinin de katılımıyla görüşülmüştür.

Tasarı ile onaylanacak olan Protokol, 21 Nisan 1992 tarihinde Bükreş'te, Karadeniz'e kıyısı olan Bulgaristan, Gürcistan, Romanya, Rusya Federasyonu, Türkiye ve Ukrayna tarafından imzalanan "Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi"nin eki olarak hazırlanmıştır. Protokol, bölgede biyolojik çeşitlilik ve peyzaj değerine sahip ancak zarar görmüş alanları yeniden kazanmak ve iyileştirmek; biyolojik ve peyzaj çeşitlilik ile bileşenlerinin sürdürülebilir olarak kullanımını sağlamak ve Karadeniz Bölgesinin tarihi, kültürel ve estetik değerlerini zenginleştirmek amacıyla, çevresel politikaları, stratejileri ve önlemleri belirlemektedir.

Protokolün amacı, Karadeniz'in ekosistemini iyi bir ekolojik halde ve peyzajını uygun şartlarda muhafaza etmek ve biyolojik kaynakları zenginleştirmek için Karadeniz'in biyolojik ve peyzaj çeşitliliğini korumak ve sürdürülebilir şekilde yönetmektir. Karadeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi ve bu Sözleşmenin Protokollerinin hükümleri ile bağlantılı olarak bu Protokol, Karadeniz ülkelerinin doğal, tarihsel, kültürel ve estetik kaynaklarının ve mirasının bugünkü ve gelecekteki nesiller açısından korunması, muhafazası ve sürdürülebilir şekilde yönetimi için gerekli çevresel politikaların, stratejilerin ve tedbirlerin geliştirilmesi, uyumlarının sağlanması ve yürürlüğe konulması için yasal bir araç olarak işlev görecektir.

Protokolün uygulanmaya başlanması, biyolojik çeşitlilik bakımından Avrupa ve Ortadoğu'nun en zengin ülkelerinden birisi olan ve tür zenginliği ile dikkati çeken Türkiye'nin, biyolojik çeşitliliğin ve peyzajın bir bütün olarak korunması yönünde başlattığı eylem planlarının çalışmalarına da büyük destek olacaktır.

Çevre ve Orman Bakanlığı Temsilcisinin, Tasarının gerekçesi hakkında Komisyona bilgi vermesinden sonra, Tasarının tümü üzerindeki görüşmelere geçilmiştir. Tümü üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasını müteakip, maddelere geçilmesi oy birliği ile kabul edilmiştir. Maddeler teker teker görüşülüp, oy birliği ile kabul edilmiştir. Ardından Tasarının tümü oya sunulmuş ve Tasarı oy birliği ile kabul edilmiştir.

Raporumuz, havalesi gereği esas komisyon olan Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>A. Münir Erkal</i>	<i>Yahya Baş</i>	<i>Zeynep Armağan Uslu</i>
Malatya	İstanbul	İstanbul
Kâtip	Üye	Üye
<i>Fuat Geçen</i>	<i>Yüksel Coşkunyürek</i>	<i>Metin Yılmaz</i>
Hatay	Bolu	Bolu
Üye	Üye	Üye
<i>Rasim Çakır</i>	<i>İbrahim Özdoğan</i>	<i>Nurettin Aktaş</i>
Edirne	Erzurum	Gaziantep
Üye	Üye	Üye
<i>Canan Arıtman</i>	<i>Ali Rıza Bodur</i>	<i>Hasar Bilir</i>
İzmir	İzmir	Karabük
Üye	Üye	Üye
<i>Halil Tiryaki</i>	<i>Veli Kaya</i>	<i>Muzaffer Baştopçu</i>
Kırıkkale	Kilis	Kocaeli
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Cumhur Yaka</i>	<i>Cüneyt Karabıyık</i>	<i>Nadir Saraç</i>
Muğla	Van	Zonguldak

ÇEVRE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN
KARADENİZ'İN KİRLİLİĞE KARŞI KORUNMASI SÖZLEŞMESİNİN KARADENİZ'DE
BIYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİN VE PEYZAJIN KORUNMASI PROTOKOLÜNÜN
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1.- Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2.- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3.- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No. : 1/750

11.6.2004

Karar No: 226

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesinin Karadeniz'de Biyolojik Çeşitliliğin ve Peyzajın Korunması Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 10 Haziran 2004 tarihli 39 uncu toplantısında Dışışleri Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı temsilcilerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

Hali hazırda Karadeniz'in doğal kaynaklarının korunması, kara kökenli kaynaklardan kirlenmeye karşı korunması, petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmesine karşı acil durumlarda işbirliği yapılmasına yönelik olarak hazırlanan Sözleşme ve Protokoller mevcuttur.

Karadeniz'de Biyolojik Çeşitliliğin ve Peyzajın Korunması Protokolü bu konuda gerçekleştirilen en önemli çalışmalardan biridir.

Bölgede biyolojik çeşitlilik ve peyzaj değerine sahip ancak zarar görmüş alanları yeniden kazanmak ve iyileştirmek; biyolojik ve peyzaj çeşitliliğinin sürdürülebilirliğini sağlamak, Karadeniz Bölgesinin tarihi, kültürel ve estetik değerlerini zenginleştirmeye yönelik çevre politikalarını üretmek, stratejileri ve önlemleri belirlemek amacıyla taşıyan Protokol, Komisyonumuzca benimsenmiş ve Tasarı aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Mehmet Dülger</i>	<i>Hüseyin Kansu</i>	<i>Eyyüp Sanay</i>
Antalya	İstanbul	Ankara
Kâtip	Üye	Üye
<i>A. Müfit Yetkin</i>	<i>Mehmet Özyol</i>	<i>Nur Doğan Topaloğlu</i>
Şanlıurfa	Adıyaman	Ankara
Üye	Üye	Üye
<i>Mustafa Dündar</i>	<i>V. Haşim Oral</i>	<i>M. İhsan Arslan</i>
Bursa	Denizli	Diyarbakır
Üye	Üye	Üye
<i>Abdülbaki Türkoğlu</i>	<i>Mehmet Eraslan</i>	<i>Halil Akyüz</i>
Elazığ	Hatay	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Şükrü Mustafa Elekdağ</i>	<i>Onur Öymen</i>	<i>Fikret Ünlü</i>
İstanbul	İstanbul	Karaman
Üye	Üye	Üye
<i>Ufuk Özkan</i>	<i>Hasan Ören</i>	<i>Nihat Eri</i>
Manisa	Manisa	Mardin
Üye	Üye	Üye
<i>Osman Seyfi</i>	<i>Süleyman Gündüz</i>	<i>Öner Ergenç</i>
Nevşehir	Sakarya	Siirt
	Üye	
	<i>Emin Koç</i>	
	Yozgat	

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

KARADENİZ'İN KİRLİLİĞE KARŞI KORUNMASI SÖZLEŞMESİNİN KARADENİZ'DE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİN VE PEYZAJIN KORUNMASI PROTOKOLÜNÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. - Türkiye Cumhuriyeti tarafından 14 Haziran 2002 tarihinde Sofya'da imzalanan "Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi'nin Karadeniz'de Biyolojik Çeşitliliğin ve Peyzajın Korunması Protokolü" nün onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Mehmet Ali Şahin

Başbakan V.

Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd. V. Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

M. V. Gönül

Devlet Bakanı V.

C. Çiçek

Devlet Bakanı

G. Akşit

Millî Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Millî Eğitim Bakanı

H. Çelik

Ulaştırma Bakanı

B. Yıldırım

Sanayi ve Ticaret Bakanı

A. Coşkun

A. Şener

Devlet Bakanı

A. Babacan

Devlet Bakanı

K. Tüzmen

İçişleri Bakanı

A. Aksu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Z. Ergezen

Tarım ve Köyişleri Bakanı

S. Güçlü

En. ve Tab. Kay. Bakanı

M. H. Güler

Çevre ve Orman Bakanı

O. Pepe

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

KARADENİZ'İN KİRLİLİĞE KARŞI KORUNMASI SÖZLEŞMESİNİN KARADENİZ'DE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİN VE PEYZAJIN KORUNMASI PROTOKOLÜNÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. - Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. - Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. - Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

M. A. Şahin

Devlet Bakanı

M. Aydın

Adalet Bakanı

C. Çiçek

Maliye Bakanı

K. Unakıtan

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

M. Başesgioğlu

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Mumcu

KARADENİZ'İN KİRLİLİĞE KARŞI KORUNMASI SÖZLEŞMESİ'NİN KARADENİZ'DE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİN VE PEYZAJIN KORUNMASI PROTOKOLÜ

Bu Protokolün Âkit Tarafları,

Karadeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesinin (Bükreş Sözleşmesi, 21 Nisan 1992) Âkit Tarafları olarak,

Son yıllarda, Karadeniz'in fizikokimyasal şartlarında ve biotasında insan faaliyetleri nedeniyle önemli değişikliklerin ortaya çıktığını **kabul ederek**,

Biyolojik Çeşitlilik üzerinde ötrifikasyon (tabakalaşma), aşırı avlanma, kirlenme ve doğal olmayan türlerin yerleşimi gibi tehditlerin devam etmesinden **endişe duyarak**,

Biyolojik Çeşitliliğin korunması ve ekosistem fonksiyonlarının sürdürülmesi ve yenilenmesi açısından Karadeniz'de kirlilik kontrolünün önemini **kabul ederek**,

Bükreş Sözleşmesi'nin 13 üncü maddesi kapsamında, Karadeniz'in deniz çevresinin kirlenmesini önlemek, azaltmak ve kontrol etmek için tedbirler alındığında, Âkit Taraflardan özellikle avlanma ve denizin diğer yasal kullanımları vasıtasıyla deniz yaşamına ve canlı kaynaklarına zarar vermekten kaçınmaya özel bir önem vermelerinin gerekli görüldüğünü **hatırlatarak**,

Karadeniz Deniz Çevresinin Kara Kökenli Kaynaklardan Kirlenmeye Karşı Korunmasına Dair Protokol, Karadeniz Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesine Karşı Acil Durumlarda Yapılacak İşbirliğine Dair Protokol ve Karadeniz Deniz Çevresinin Boşaltmalar Nedeniyle Kirlenmesinin Önlenmesine İlişkin Protokolün Karadeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi kapsamında yürürlükte olduğunu ayrıca **hatırlatarak**,

Bütün 6 Karadeniz ülkesinin Çevre Bakanlarının Nisan 1993 tarihinde ortak bir politika deklarasyonu imzaladıkları (Karadeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Bakanlar Deklarasyonu, Odesa, 1993), ve bu çerçevede aşağıdaki konularda uzlaşma sağladıkları **hatırlatılarak**;

• Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin (5 Haziran 1992, Rio De Janerio, Brezilya) ruhuna uygun olarak Karadeniz'de Biyolojik Çeşitliliğin yeniden kazanılması ve korunması amaçlı kapsamlı ve koordineli planların geliştirilmesini teşvik etmek,

• Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin (5 Haziran 1992, Rio De Janerio, Brezilya) ruhuna uygun olarak Karadeniz'de Biyolojik Çeşitliliğin yeniden kazanılması ve korunması için uygun tedbirler almak,

• Denize kıyıdaş her bir ülkenin kıyı alanlarında 1996 yılından önce doğa koruma alanları tesis etmek ve geliştirmek,

Karadeniz ülkelerinin tümünün Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'ni (5 Haziran, 1992, Rio De Janerio, Brezilya) imzaladıklarını ve onayladıklarını **hatırda tutarak**,

İlave olarak, Âkit tarafların bazılarının Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Sözleşmesi (2 Şubat 1971, Ramsar, İran); Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES, 3 Mart 1973, Washington, ABD); Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi (19 Eylül 1979, Bern, İsviçre); Yabani Hayvanların Göçmen Türlerinin Korunması Sözleşmesi (23 Haziran 1979, Bonn, Almanya); Karadeniz, Akdeniz ve Atlantik Alanına Sınırdaş Bölgelerde Yaşayan Deniz Memelilerinin Korunması Anlaşması (24 Kasım 1996, Monako); Avrupa Peyzaj Sözleşmesi (20 Ekim 2000, Floransa, İtalya), ve Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi (14 Ekim 1994, Paris) gibi diğer ilgili sözleşmeleri ve anlaşmaları da imzaladıkları ve onayladıkları hususunu **hatırda tutarak**,

Karadeniz Hükümetlerinin, 9 Temmuz 1998 tarihinde değiştirilen son haliyle Pan-Avrupa Biyolojik Çeşitlilik ve Peyzaj Stratejisinin uygulanmasına aktif olarak katıldıklarına **dikkat çekerek**,

Karadeniz'in Korunması ve Rehabilitasyonuna ilişkin Stratejik Eylem Planına (Bölüm B, 31 Ekim 1996) olan taahhütlerini **tekrar teyit ederek**,

Karadeniz'de kıyısı olan tüm ülkeler ile, bunların iş birliği yaptığı Karadeniz havzasındaki ülkelerin ortak eylemlerinin, Biyolojik ve Peyzaj Çeşitliliğine olan çok yönlü tehditleri ele alabileceğini **kabul ederek**,

Karadeniz'in biyolojik ve peyzaj çeşitliliğini ve bileşenlerini sürdürülebilir olarak korumak ve muhafaza etmek, ve mümkün olması halinde ekolojik sağlığını ve tarihsel, kültürel ve estetik değerini zenginleştirmek ve yeniden kazanmak için her türlü çabayı harcamaya **kararlı olarak**,

Aşağıda belirtilen hususlarda anlaşmışlardır:

Madde 1

1. Bu Protokolün amacı, Karadeniz'in ekosistemini iyi bir ekolojik halde ve peyzajını uygun şartlarda muhafaza etmek, ve biyolojik kaynakları zenginleştirmek için Karadeniz'in biyolojik ve peyzaj çeşitliliğini korumak, muhafaza etmek ve sürdürülebilir şekilde yönetmektir.

2. Karadeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi ve bu Sözleşmenin Protokollerinin hükümleri ile bağlantılı olarak bu Protokol, Karadeniz ülkelerinin doğal, tarihsel, kültürel ve estetik kaynaklarının ve mirasının bugünkü ve gelecekteki nesiller açısından korunması, muhafazası ve sürdürülebilir şekilde yönetimi için gerekli çevresel politikaların, stratejilerin ve tedbirlerin geliştirilmesi, uyumlarının sağlanması ve yürürlüğe konulması için yasal bir araç olarak işlev görmesini amaçlamaktadır.

Madde 2

Bu Protokolün amaçları açısından,

a) **Sözleşme**, Karadeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi (21 Nisan 1992, Bükreş, Romanya),

b) **Âkit Taraflar**, bu Protokolün Âkit Tarafları,

c) **Komisyon**, Karadeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Komisyonu,

d) "**Biyolojik Çeşitlilik**", Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesinin ikinci maddesinde tanımlandığı üzere türler içindeki, türler arasındaki ve ekosistemler arasındaki çeşitliliği içeren parçasını teşkil ettikleri karasal, denizsel ve diğer sucul ekosistemler ve ekolojik kompleksler dahil her tür kaynak-taki canlı organizmalar arasındaki değişkenliği,

e) **Peyzaj**, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nin (20 Ekim 2000, Floransa, İtalya) 1 inci maddesinin 1 inci bölümünde tanımlandığı üzere, karakteri doğal ve/veya insan faktörlerinin etkisi ve karşılıklı etkileşimi sonucu oluşan, insanlar tarafından kavranılan haliyle bir arazi parçası,

f) **Peyzaj Çeşitliliği**, görünümü zaman içinde doğal ve insan faktörlerinin ve bunların her ikisinin kombinasyonunun sonucunda ortaya çıkan, belirli bir süre içerisinde kişi veya toplum ile, topografya olarak tanımlanmış bir toprak parçası arasında mevcut olan sayısız ilişkinin resmî bağlamda ifadesi

Anlamına gelmektedir.

Madde 3

Bu Protokolün uygulanacağı alan, Kelağra ve Dalyan burnunun kuzeyinde kalan Karadeniz alanı, sular, deniz yatağı, ve tatlı su sınırlarına kadar olan toprak altı tabakasıdır. Ayrıca şu alanları da içerir:

- Karadeniz havzasının bir parçası olarak biyolojik çeşitlilik ve peyzajın korunması açısından çok önemli olan Kırım Denizi,
- Her bir Âkit Tarafın tahsis ettiği, sulak alanlar dahil kıyı bölgeleri.

Madde 4

1. Âkit Tarafların her biri aşağıdaki hususları gerçekleştirmek için gerekli tüm tedbirleri alacaktır:

- a) Özellikle Ek-I'de belirtilen usule uygun olarak korunan alanların tesis edilmesi suretiyle özel biyolojik ve peyzaj değerine sahip alanların sürdürülebilir ve çevreyle uyumlu bir şekilde korunması, muhafaza edilmesi, geliştirilmesi ve yönetimi;
- b) Bu Protokolün kapsadığı alanlarda bulunan türlerin gelişmeye müsait bir durumda muhafazası ve habitatların ise rahatsız edilmemesinin temini,
- c) Ekonomik öneme sahip türlerin ve özellikle canlı deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımının sağlanması,
- d) Daha önceden yüksek biyolojik çeşitlilik ve peyzaj değeri olan zarar görmüş alanların yeniden kazanılması ve rehabilitasyonu,
- e) Tabiat, tarih, kültür ve estetik açılarından yüksek değere sahip olan peyzaj alanlarının iyi duruma getirilmesi ve bu durumda muhafaza edilmesi.

2. Âkit Taraflar bu Protokolün geçerli olduğu alandaki biyolojik ve peyzaj çeşitliliğinin bileşenlerine ait envanteri belirleyecek ve derleyeceklerdir; ve, bu Protokolün yürürlüğe girmesinden itibaren üç sene içinde bunların muhafazası ve sürdürülebilir bir şekilde kullanımı için önemli olan bileşenleri belirleyeceklerdir.

3. Âkit Taraflar bu Protokolün yürürlüğe girmesinden itibaren tercihen üç sene içinde, Karadeniz'in Tehdit Altında Olan veya Ekosistem İşlevlerindeki Rollerini veya Bölge için Diğer Önemleri Nedeniyle Karadeniz için Önemli Türlerin Listesini kabul edeceklerdir. Bu Liste bu Protokolün Ek-II'sini teşkil edecek, ve Ek-III kapsamında tanımlanan özel tedbirlere tabi olacaktır.

4. Âkit Taraflar, bu Protokolün yürürlüğe girmesinden itibaren tercihen üç sene içinde, zarar görebilir durumda olan veya Karadeniz bölgesi için doğal, tarihsel ve kültürel mirasının doğal, kültürel veya tarihsel değerini teşkil eden veya Karadeniz için başka bir önem taşıyan Karadeniz'in önemli peyzaj alanlarının ve habitatların listesini kabul edeceklerdir.

5. Âkit Taraflar, biyolojik ve peyzaj çeşitliliğinin muhafazasında ve sürdürülebilir kullanımında doğrudan veya yetkili uluslararası kurumlar ile işbirliğine girerek, ve bu Sözleşmenin diğer Protokolleri ile uyum içinde, hareket edeceklerdir.

6. Âkit Taraflar, bu Protokolün yürürlüğe girmesinden itibaren üç sene içinde, Karadeniz'de Biyolojik Çeşitliliğin ve Peyzajın Korunması Protokolü için Stratejik Eylem Planı hazırlayacak ve üzerinde ortak uzlaşmaya varacaklardır. Bu Plan her beş sene bir gözden geçirilecektir.

7. Âkit Taraflar, Karadeniz'de Biyolojik Çeşitlilik ve Peyzajın Korunması Protokolü'ne İlişkin Stratejik Eylem Planı esas alınarak, biyolojik ve peyzaj çeşitliliğinin korunması, ve denizdeki ve kıyılardaki biyolojik ve peyzaj kaynaklarının sürdürülebilir şekilde kullanılması için stratejiler, ulusal planlar ve/veya programlar kabul edecekler ve bunları kendilerinin ulusal sektörel ve sektörler arası politikaları ile bütünleştireceklerdir.

Madde 5

1. Âkit Taraflar, yabancı bitki ve hayvan türleri içine, bölgenin yerlisi olmayan türlerin veya genetik olarak değiştirilmiş organizmaların kasti olarak yerleştirilmesini düzenlemek ve bunların kazaen bölgeye dağılmasını önlemek; ve bu türlerden bu Protokolün uygulandığı alan içinde ekosistemler, habitatlar veya türler üzerinde zararlı etkilere sahip olabilecek olanları yasaklamak için tüm uygun tedbirleri alacaklardır.

2. Âkit Taraflar, daha önceden bölgeye sızmış olan, Protokolün uygulanacağı alan içindeki ekosistemler, peyzajlar, yaşama ortamları veya türler üzerinde zararlı etkiler gösterdiği veya gösterebileceği anlaşılan türlerin tamamen yok edilmesi veya kabul edilebilir bir seviyeye indirilmesini sağlamak için bütün uygun tedbirlerin alınmasına gayret edeceklerdir.

Madde 6

Bölgedeki türleri ve bunların yaşama ortamlarını, korunan alanları ve özellikle hassas deniz alanlarını ve peyzajları önemli derecede etkileyebilecek olan proje ve faaliyetler hakkında karar alınması ile ilgili planlama sürecinde, Âkit Taraflar Sözleşmeye ve örneğin, Sınırşan Boyutta çevresel Etki Değerlendirilmesi Sözleşmesi (25 Şubat 1991, Espoo, Finlandiya) gibi bu konudaki uluslararası deneyimlere istinaden bölgesel olarak geliştirilecek ve üzerinde uzlaşılacak olan kriterlere ve amaçlara uygun olarak öngörülen proje ve faaliyetlerin toplam etkileri de dahil olmak üzere olası doğrudan ve dolaylı, kısa ve uzun dönemli etkileri değerlendirecek ve göz önüne alacaklardır.

Madde 7

Âkit Taraflar, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını ve kıyı alanlarında çevre dostu insan faaliyetlerinin teşvik edilmesini amaçlayan entegre kıyı alanları yönetimi yasal araçlarının geliştirilmesi ve bu konudaki prensiplerin esas alınması yolu ile, bölgesel ve ulusal düzeylerde sektörlerarası etkileşimin başlatılmasını teşvik edeceklerdir.

Madde 8

1. Bu Protokolün uygulanmasında Âkit Taraflar, yerel toplulukların geleneksel geçim kaynaklarını ve kültürel faaliyetlerini göz önüne alacaklardır. Gerekli hallerde ve uygun olan yerlerde bu ihtiyaçları karşılamak üzere, koruma ve muhafaza tedbirlerinden istisnalar sağlayabilirler. Bu nedenle verilecek olan hiçbir istisna,

a) yüksek estetik değere sahip peyzajların veya bu Protokol kapsamında koruma altına alınan ekosistemlerin veya bu ekosistemlerin sürdürülebilirliği için gerekli olan biyolojik süreçlerin devamlılığını tehlike altına sokmayacaktır.

b) Özellikle tehdit altında bulunan, göçmen veya endemik bitki ve hayvan popülasyonlarını teşkil eden bireylerin adedinde önemli miktarlarda azalmalara yol açmayacak, bunların ve özellikle bölgesel öneme haiz olanların yaşama ortamlarını ve peyzajlarını tahrir etmeyecektir.

c) Karadeniz'in doğal, kültürel, tarihsel veya estetik öneme sahip mirasını oluşturan peyzajlarda geri dönüşü olmayan türde bir hasara sebep olmayacaktır.

2. Koruma tedbirlerinde istisnalar yapan Âkit Taraf, diğer Âkit Tarafları bir ay içinde uygun bir şekilde bilgilendirecektir.

Madde 9

1. Âkit Taraflar, korunan alanların, türlerin ve peyzajların önemi hakkında halkı (kamuoyunu) bilgilendirmeye gayret edecekler ve bu alanların ilanı ve tesisine ve ilgili yönetmeliklere ilişkin uygun tanıtım imkânı sağlayacaklardır.

2. Âkit Taraflar ayrıca, çevresel etki değerlendirmeleri dahil söz konusu alanların, türlerin ve peyzajların korunması için gerekli tedbirler ile ilgili olarak kendi kamuoyları dahil tüm paydaşların katılımını teşvik etmek için çaba sarf edeceklerdir.

3. Âkit Taraflar, uygun eğitim ve kamuoyu bilinçlendirme programları ile bu Protokol ve ilgili konuları hakkında bilgi sunmaya çaba sarf edeceklerdir.

Madde 10

1. Âkit Taraflar, Karadeniz’de biyolojik ve peyzaj çeşitliliğini korumaya ve muhafaza etmeye yönelik bilimsel araştırmaların yürütülmesinde işbirliği yapacaklar ve uygun olan hallerde, ortak bilimsel araştırma projeleri ve programları yürütecekler ve Sözleşmenin XV inci Maddesinde öngörüldüğü üzere ilgili bilimsel veri ve bilgi alışverişi yapacaklardır.

2. Komisyonun bağlı birimleri (Biyolojik Çeşitliliğin Korunması Danışma Grubu, ve Entegre Kıyı Alanları Yönetiminde Ortak Metodoloji Geliştirilmesi Danışma Grubu) Karadeniz’e kıyıdaş devletlerin yetkili ulusal makamları ile işbirliği içinde, çalışmalarını ilgili koordinasyonu uygun faaliyet merkezlerine delege ederek (Batum, Gürcistan, ve Krasnodar, Rusya Federasyonu), biyolojik ve peyzaj çeşitliliği alanında bilimsel faaliyetler ile izleme ve değerlendirme çalışmalarından sorumlu olacaklardır.

3. Âkit Taraflar, bu Protokolün amaçlarının yerine getirilmesi için hükümetler arası kuruluşları, özel programlar ve projeler hazırlamak ve uygulamak suretiyle Âkit Taraflar ve/veya Komisyon ile işbirliği yapmaya davet edeceklerdir.

Madde 11

1. Âkit Taraflar, Karadeniz’in biyolojik ve peyzaj çeşitliliğinin korunması ve muhafazası konusundaki uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmekten sorumludurlar.

2. Âkit Tarafların her biri, uluslararası hukuka uygun olarak, kendisine ait egemenlik, egemenlik hakları veya yargı yetkisini kullanma hakkına sahip olduğu alanlarda, Karadeniz’in biyolojik ve peyzaj çeşitliliği üzerinde gerçek veya tüzel kişilerin sebep olduğu zararlar için sorumluluk konusunda kurallar ve düzenlemeler kabul edeceklerdir.

3. Âkit Taraflar, kendi egemenlik alanlarında gerçek veya tüzel kişilerce Karadeniz’de biyolojik ve peyzaj çeşitliliği üzerine kirlenme veya insan faaliyetleri nedeniyle sebep olunan zararları hızlı bir şekilde ve yeterince ortadan kaldırmayı veya tazmin ettirmeyi amaçlayan her tür yasal eylemi veya işlemi kendi yasal sistemleri ile uyumlu olarak kolaylaştıracaklardır.

4. Âkit Taraflar, Karadeniz’in biyolojik ve peyzaj çeşitliliğinin bir bütün olarak en üst düzeyde korunmasını ve caydırıcılığı sağlamak için, Karadeniz’in deniz ortamına insan faaliyetleri ve/veya kirlenme yoluyla sebep olunan zararların sorumluluğu, değerlendirilmesi ve tazmin edilmesi ile ilgili yasalarını, yönetmeliklerini ve prosedürlerini geliştirmek ve uyumlaştırmak üzere işbirliği yapacaklardır.

Madde 12

Âkit Tarafların her biri, kendi ulusal planları, öncelikleri ve programları ile uygunluk içinde, kendi olanakları çerçevesinde bu Protokolün amaçlarına ulaşmayı hedefleyen ulusal/bölgesel faaliyetlere mali destek ve teşvik sağlayacaklardır.

Madde 13

1. Komisyon ve Daimi Sekreteryası, bu Protokolün uygulanmasını teşvik edecek, Âkit Tarafları çalışmalarını hakkında bilgilendirecek ve Sözleşmenin XVII, XVIII, XIX uncu Maddelerinde belirlenen usuller çerçevesinde bu Protokolün hedeflerinin sağlanmasında gerekli olan tedbirler konusunda tavsiyelerde bulunacaklardır.

2. Komisyon, yapısı ortak olarak belirlenecek bir rapor ile ve beş senelik periyotlar halinde, Âkit Taraflar Toplantısına, Karadeniz'de biyolojik ve peyzaj çeşitliliğinin durumu ile bunu muhafaza etmek ve yönetmek için alınan tedbirlerin etkinliği konusunda rapor verecektir.

Madde 14

Bu Protokolün maddeleri ve eklerinde yapılacak değişikliklerin kabulü, Sözleşmenin XX ve XXI inci maddelerinde tespit edilen usullere göre gerçekleştirilecektir.

Madde 15

1. Bu Protokoldeki hiçbir şey veya bu Protokol esas alınarak uyarlanan hiçbir fiil, hiçbir Devletin, uluslararası hukuka bağlı olarak haklarına ve ilgilerine, özellikle, deniz alanlarının tabiatı ve kapsamı, deniz alanlarının yan yana veya karşılıklı sahilleri olan Devletler arasında sınırlandırılması, açık denizlerde seyir hürriyeti, uluslararası seyir için kullanılan boğazlardan geçiş şekilleri ve hakkı ile, Kıyı Devletinin, Bayrak Devletinin ve Liman Devletinin yargı yetkisinin tabiatı ve kapsamına hiçbir zarar teşkil etmeyecektir.

Bu Protokol esas alınarak yürütülen hiçbir fiil veya faaliyet, ulusal egemenlik, ulusal egemenlik hakları ve yargı yetkisi bağlamında hak talebi, itiraz veya tartışma sağlayacak bir esas teşkil etmeyecektir.

Âkit Tarafların her biri, bu Protokol kapsamındaki tedbirleri, diğer Tarafların veya Devletlerin egemenliğine, egemenlik haklarına ve yargı yetkisine herhangi bir zarar teşkil etmeksizin uygulayacaklardır. Bu tedbirleri yürütmek için Âkit Taraflardan herhangi biri tarafından alınacak olan her tür tedbir, uluslararası hukuka uygun olacaktır.

Madde 16

Bu Protokolün kabulü, imzalanması, onaylanması, kabul görmesi, sonradan taraf olunması, yürürlüğe girmesi ve feshi, bu Sözleşmenin sırasıyla XXVI, XXVIII, XXIX ve XXX uncu maddelerinde belirlenen usuller çerçevesinde yapılacaktır.

Madde 17

Bu Protokole hiçbir çekince konulamaz.

Madde 18

Bu Protokolün saklayıcı devleti Romanya Hükümeti olacaktır.

Sofya, Bulgaristan'da iki bin iki yılının Haziran Ayının on dördüncü günü İngilizce dilinde tek nüsha olarak imzalanmış olan bu Protokol, Saklayıcı Devlet tarafından saklanacaktır. Saklayıcı Devlet onaylı nüshaları tüm Âkit Taraflara iletacaktır.

Bulgaristan Cumhuriyeti Adına

Gürcistan Adına

Romanya Adına

Rusya Federasyonu Adına

Türkiye Cumhuriyeti Adına

Ukrayna Adına

EK -1
Korunan Alanlar

Madde 1

1. Korunan alanların amacı,

a) Kıyı ve deniz ekosistemlerini, sulak alanları ve yeterli büyüklükteki peyzajları temsil eden alanların uzun dönemli yaşayabilirliğinin sağlanmasının ve benzersiz biyolojik ve peyzaj çeşitliliğinin sürdürülmesinin,

b) Karadeniz'deki doğal dağılım veya yayılma alanlarında yok olma tehlikesi altında olan veya kısıtlanmış bir doğal dağılım alanı veya estetik değeri olan yaşama ortamlarının, biosenözlerin, ekosistemlerin veya peyzajların,

c) Tehdit altındaki bitki veya hayvan türlerinin yaşamı, üremesi ve yeniden kazanımı kritik öneme haiz olan yaşama ortamlarının,

d) Bilimsel, estetik, peyzaj, kültürel veya eğitimsel değerleri nedeniyle özel öneme sahip olan alanların

güvence altına alınmasıdır.

Madde 2

1. Âkit Taraflar, bu Protokolün yürürlüğe girmesinden itibaren iki sene içinde, Ek-I, Madde-1'de bahsedilen amaçları sağlayan alanları belirlemek üzere kriterleri/rehber prensipleri hazırlayacaklardır.

2. Âkit Taraflar, bu Protokolün yürürlüğe girmesinden itibaren üç sene içinde, bu kriterleri/rehber prensipleri yerine getiren alanların listesini oluşturacaklardır.

3. Âkit Tarafların her biri, Ek-I, 2.2'de verilen listeyi kullanarak, risk değerlendirmesi, etkilenebilirlik ve öncelik bazında korunan alanları tesis etmek için çaba sarf edeceklerdir.

4. Bu önerilen korunan alanlarının birden fazla tarafın sınırları içine düştüğü hallerde, iki veya daha fazla Tarafın yetkili makamları, alınacak tedbirler konusunda işbirliği yapacaklardır.

Madde 3

1. Âkit Taraflar, kendi ulusal yasal sistemleri doğrultusunda, korunan alanların bütünlüğünü, sürdürülebilirliğini ve geliştirilmesini sağlamak için gerekli tüm tedbirleri alacaklardır; bu tedbirler sunları ihtiva edecektir:

a) Bu Sözleşmenin diğer Protokollerinin ve Taraf ülkelerin taraf oldukları diğer ilgili anlaşmaların uygulanmasının güçlendirilmesi,

b) Korunan alanların bütünlüğüne veya türlere doğrudan veya dolaylı olarak zarar vermesi muhtemel olan atıkların ve diğer maddelerin boşaltılması veya deşarjının yasaklanması,

c) Gemilerin geçişinin, duraklamasının veya demirlemesinin düzenlenmesi

d) Yabancı türlerin veya genetik olarak değiştirilmiş olan türlerin bölgeye girişinin düzenlenmesi veya yasaklanması,

e) Arazi kısmının toprağının araştırılması veya değiştirilmesi veya arazi alanının toprak altı tabakasının, deniz yatağının veya yatak altı tabakasının araştırılması hususlarını içeren her tür faaliyetin düzenlenmesi veya yasaklanması,

f) Her tür bilimsel araştırma faaliyetinin düzenlenmesi,

g) Balıkçılığın, avcılığın, hayvanların alınması veya bitkilerin hasat edilmesinin veya tahrip edilmesinin, ve bunların yanı sıra, korunan alanlarda bulunan hayvanların (veya bir kısmının) ve bitkilerin (veya bir kısmının) ticaretinin düzenlenmesi veya yasaklanması,

h) Türleri veya ekosistemleri rahatsız edebilecek veya tahribata yol açabilecek olan, veya koruma altındaki alanların doğal ve kültürel özelliklerini bozabilecek tipte olan diğer her tür faaliyet veya fiilin düzenlenmesi ve gerekirse, yasaklanması,

i) Ekolojik ve biyolojik süreçleri ve peyzajları korumaya yönelik olan diğer her tür tedbir,

j) Bu amaç doğrultusunda, Âkit Taraflar koruma alanlarının korunması ve uygulanması ile ilgili uygun mevzuatı hazırlayacaklardır.

Madde 4

1. Âkit Taraflar, ulusal çevre mevzuatı ve politikaları çerçevesinde, koruma altındaki alanlarda çevre koruma tedbirlerinin uyumlaştırılması için, Karadeniz bölgesinde sınırotesi korunan alanların yönetimi, koordineli araştırma ve izleme programları dahil, gerekli tüm adımları atacaklardır.

2. Bu tedbirler, koruma altındaki her bir alan için;

a) yönetim planının standart bir yapıda geliştirilmesi ve uyarlanması,

b) kapsamlı bir entegre bölgesel izleme programı,

c) yerel toplulukların, bu gibi alanların tesis edilmesinden dolayı etkilenebilecek olan yerel yerleşimcilere yardım temini dahil, hem planlama ve hem de uygulama aşamalarına dahil edilmesi,

d) uygun mali mekanizmaların uyarlanması,

e) İzin belgelerinin verilmesi dahil faaliyetlerin düzenlenmesi,

f) Eleman eğitimi ve uygun bir alt yapının geliştirilmesi,

3. Âkit Taraflar, ulusal acil müdahale planlarının, koruma altındaki alanlarda hasara yol açabilecek veya bu alanlara tehdit unsuru olabilecek olan olaylara cevap verebilecek tedbirleri içermesini sağlayacaklardır.

4. Hem kara, hem de deniz alanlarını içeren koruma altındaki alanlar veya peyzajlar tesis edildiğinde, Âkit Taraflar, özel koruma alanlarının bir bütün halinde idaresinin ve yönetiminin sağlanmasına yönelik bir koordinasyon sağlamaya çaba sarf edeceklerdir.

EK-2

Karadeniz Bölgesinde Önemli Türlerin Geçici Listesi

ALGLER

1. *Cystoseira barbata* **
2. *Cystoseira crinita***
3. *Dictyota dichotoma* *
4. *Phyllophora brodiaei* **
5. *Phyllophora nervosa*, *Phyllophora biocoenosis*'in temel türü, ticari tür**
6. *Phyllophora pseudoceranoidea* **

BİTKİLER

7. *Salvinia natans* **
8. *Trapa natans***
9. *Zostera marina* *
10. *Zostera noltii* *

HAYVANLAR

Spongia

11. *Lissodendoryx variisclera* *
12. *Suberites prototipus* *

Polychaeta

13. *Eteone siphonodonta**
14. *Hesionides arenarius* **
15. *Nainereis laevigata**
16. *Ophelia bicornis* **
17. *Phyllodoce nana**

Crustacea

18. *Anomalocera patersoni* **
19. *Apseudopsis ostroumovi* *
20. *Biancolina cuniculus***
21. *Branchinecta orientalis* *
22. *Branchinectella spinosa* **
23. *Branchinectella media* *
24. *Callianassa pontica* **
25. *Callianassa truncata* **
26. *Caprella acanthifera*
27. *Carcinus mediterraneus**
28. *Eriphia verrucosa* **
29. *Hemimysis anomala* **
30. *Hemimysis serrata* **
31. *Homarus vulgaris* *
32. *Iphigenella acanthopoda* *
33. *Iphigenella andrussovi* *
34. *Iphigenella shablensis* *
35. *Katamysis warpachowskyi**
36. *Labidocera brunescens* **
37. *Macropipus arcuatus* **
38. *Pilumnus hirtellus* **
39. *Pontella mediterranea* **
40. *Potamon tauricum* *

41. *Processa pontica* *
42. *Smirmoviella reducta* *
43. *Tanymastix stagnalis* *
44. *Upogebia pusilla* **
45. *Xantho poressa* **
- Insecta
46. *Calopteryx splendens balcanica* **
47. *Calopteryx splendens taurica* **
48. *Calopteryx virgo meridionalis* **
- Halacaridae
49. *Halacarellus procerus* **
- Mollusca
50. *Bela nebula* *
51. *Cyclope donovani* *
52. *Donacilla cornea* **
53. *Halichondria panicea* *
54. *Melaraphe neritoides* **
55. *Ostrea edulis* **
56. *Pachygrapsus marmoratus* *
57. *Patella tarentina* **
58. *Solen vagina* **
- Echinodermata
59. *Echinocyamus pusillus* *
60. *Marthasterias glacialis* *
- Acrania
61. *Amphioxus lanceolatum* *
- Pisces
62. *Acipenser guldenstaedti* **
63. *Acipenser guldenstaedti colchicus* V. Marti **
64. *Acipenser nudiventris* **
65. *Acipenser ruthenus* **
66. *Acipenser stellatus* **
67. *Acipenser sturio* *
68. *Aidablennius sphinx* **
69. *Aphia minuta* **
70. *Balistes carolinensis* *
71. *Belone belone euxini* **
72. *Callionymus belenus* **
73. *Dicentrarchus labrax* **
74. *Diplodus annularis* *
75. *Hippocampus guttulatus microstephanus* **
76. *Hucho hucho hucho* *
77. *Huso huso* **
78. *Knipowitschia longicaudata* **
79. *Lipophrys pavo* **
80. *Liza ramada* *
81. *Lophius piscatorius* *
82. *Mesogobius batrachocephalus* *
83. *Mullus barbatus ponticus* *

84. *Nerophis ophidion**
85. *Pomatomus saltator* **
86. *Pomatoschistus caucasicus***
87. *Salmo trutta labrax* **
88. *Sarda sarda* **
89. *Scomber scombrus* **
90. *Scorpena porcus*
91. *Serranus cabrilla***
92. *Serranus scriba* *
93. *Sphyaena sphyraena* *
94. *Spicara smaris**
95. *Syngnatus tenuirostris**
96. *Syngnatus typhle* *
97. *Thunnus thynnus* **
98. *Trigla lucerna**
99. *Xiphias gladius* *

Aves

100. *Asio flammeus**
101. *Calonectris diomedea***
102. *Ciconia nigra* * *
103. *Gelochelidon nilotica**
104. *Haliaeetus albicilla* **
105. *Himantopus himantopus**
106. *Numenius tenuirostris**
107. *Pandion haliaetus* **
108. *Panurus biarmicus**
109. *Pelecanus crispus* **
110. *Pelecanus onocrotalus* **
111. *Phalacrocorax aristotelis* **
112. *Haliator (Phalacrocorax) pygmeus* *
113. *Phenicopterus ruber* *
114. *Platalea leucorodia* **
115. *Plegadis falcinellus* **
116. *Puffinus puffinus yelkouan**
117. *Recurvirostra avosetta**
118. *Branta ruficollis* **
119. *Somateria mollissima* *
120. *Sturnus roseus* *
121. *Tadorna ferruginea* **

Mammalia

122. *Delphinus delphis* **
123. *Lutra lutra* *
124. *Monachus monachus* **
125. *Phocoena phocoena* **
126. *Tursiops truncatus* **

Notlar: * *Nadir türler*

** *Tehlike altındaki türler*

EK-3

Türlerin Muhafazası ve Habitatlarının Yönetimi

Madde 1

1. Âkit Taraflar bitki ve hayvan türlerini, bunların korumaya uygun bir halde muhafaza edilmesini sağlayacak şekilde yöneteceklerdir.

2. Âkit Taraflar, tehlike altındaki bitki ve hayvan türlerinin ve ekosistemin işleyişinde kritik öneme sahip türlerin listesini derleyecek ve bu türlere, bu Protokolün yürürlüğe girmesini takiben üç sene içinde koruma statüsü sağlayacaklardır.

3. Âkit Taraflar, bu tip türler veya yaşama ortamları üzerinde olumsuz etkisi olan faaliyetleri düzenleyecek ve gerekli hallerde yasaklayacak ve bu türler için uygun bir halde muhafaza edilmesini sağlayan yönetim, planlama ve diğer tedbirleri yürürlüğe koyacaklardır.

4. Koruma altındaki hayvan türleri açısından Âkit Taraflar, aşağıdaki hususları kontrol altında tutacak ve gerekirse yasaklayacaklardır;

a) Bu türlerin, yumurtalarının, bir kısımlarının veya ürünlerinin alınması, sahiplenilmesi veya öldürülmesi, ticari olarak kullanılması, nakliyesi ve ticari amaçlarla sergilenmesi,

b) Yabani hayvan türlerinin özellikle üreme, kış uykusuna yatma ve göç ve diğer biyolojik stres dönemlerinde rahatsız edilmesi.

5. Âkit Taraflar, ikili ve çok taraflı eylemler ile ve gerekirse, göç alanları bu Protokolün geçerli olduğu bölgelere kadar uzanan göçmen türlerin korunması ve yeniden kazanılması için yapılacak olan anlaşmalar ile, çabalarını koordine edeceklerdir.

6. Koruma altındaki bitki ile bunların kısımları ve ürünleri açısından Âkit Taraflar, bu türlerin her ne şekilde yapılsa yapılsın yerlerinden çıkarılmaları, toplanmaları, kesilmeleri, köklerinin sökülmesi, sahiplenilmesi, ticari olarak kullanılması veya nakliyesi ve ticari amaçlarla sergilenmesi dahil her türlü tahribatını, rahatsız edilmesini düzenleyecek ve gerekirse yasaklayacaklardır.

7. Âkit Taraflar, doğrudan veya Karadeniz'de Biyolojik Çeşitliliğin Korunması Danışma Grubu vasıtasıyla, Ek-2'de belirtilen türlerin yönetimi ve korunması yönündeki çabaların koordine edilmesi amacıyla bu Protokolün Âkit Tarafı statüsünde olmayan menzil devletlere danışmak için çaba sarf edeceklerdir.

Madde 2

1. Âkit Taraflar, tehdit altındaki türler ile ilgili olarak bu Protokolün Ek-2 kısmında listelenen bitki ve hayvanların korunmasının, muhafazasının ve geliştirilmesinin sağlanması için işbirliği tedbirlerini uyarlayacaklardır. Bu liste, bu Protokolün yürürlüğe girişinden sonra üç sene içinde ve her beş sene bir gözden geçirilecektir.

2. Âkit Taraflar, bu Protokolün Ek-3, Madde-4 ve Madde-6 kısımlarında verilen tedbirleri ulusal düzeyde uyarlamak suretiyle, Ek-2 kısmında listelenen bitki ve hayvan türlerinin korunmasının ve yeniden kazanılmasının mümkün olan en yüksek derecede yerine getirilmesini temin edeceklerdir.

3. Âkit Taraflar, Ek-2 kısmında listelenen bitki ve hayvan türlerinin tahribat veya hasar görmesini yasaklayacaklar ve bunların muhafazası ve yeniden kazanılması için gerekli eylem planlarını hazırlayacak ve tatbik edeceklerdir.

4. Tehdit altındaki türlerin yaşama ortamı ulusal bir sınırın her iki yakasına uzandığında veya bu Protokolün Âkit Taraflarından birisinin ulusal yargı yetkisi veya egemenlik hakkına tabi alanları veya toprakları ayıran sınıra kadar genişlediğinde, bu Âkit Taraflar, koruma ve muhafazanın ve gerekirse, bu türlerin yeniden kazanılmasının sağlanması için işbirliği içinde olacaklardır.

5. Başka uygun çözümlerin mevcut olmaması ve verilecek istisnanın popülasyonun veya diğer türlerin yaşamına zarar vermemesi kaydıyla, Âkit Taraflar, bu Protokolün Ek-2 kısmında listelenen türlerin korunması için tanımlanmış olan yasaklardan, türlerin yaşamını sağlamak veya belirgin bir zararı önlemek için gerekli olan bilimsel, eğitim veya yönetim amaçları doğrultusunda istisnalar verebilirler. Bu istisnalar Âkit Taraflara bildirilecektir.

Madde 3

1. Âkit Taraflar, Biyolojik Çeşitliliğin bu bileşenlerinin kullanımının sürdürülebilir olmasının sağlanması için Kullanımının Düzenlenmesi Gereken Türler listesi uyarlayacaklardır. Bu liste, bu Protokolün Ek-4 kısmını teşkil edecek ve bu Protokolün yürürlüğe girmesinden itibaren üç yıl içinde hazırlanacak ve her beş senede bir yenilenecektir.

2. Âkit Taraflar, yetkili uluslararası kurumlar ile işbirliği yaparken, Ek-4'de listelenen Kullanımının Düzenlenmesi Gereken Türler listesinde belirtilen türlerin korunmasının sağlanması için uygun tüm tedbirleri alacaklar ve aynı zamanda, uygun muhafaza durumunun sağlanması ve sürdürülmesi için bu türlerin kullanımını düzenleyecek ve yetkilendireceklerdir.

3. Uygun koruma durumunda olmayan türler için, Âkit Taraflar yeniden kazanım planları konusunda uzlaşacaklar ve bunları yürürlüğe koyacaklardır.

